

sammanhänger genom så mångfaldiga trådar. Vi äro öfvertygade, att ingen familj skall utan glädje och båtнад lemna boken inträde i sitt bibliotek.

J. V. S.

22 NÅGRA ORD OM DEN HÖGA VEXELKURSEN.

10 *Litteraturblad n:o 6, juni 1859*

Till de många orsaker, som under senaste åren för landet medfört förluster och förlägenhet har numera tillkommit den ytterst dåliga vixelkursen.

Det är ett faktum, att kursen på utlandet för den finska köpmannen är beroende af denna kurs i Ryssland. Hvad som vållar detta, är uppenbart den gemensama myntenheten och den inskränkta vixelhandeln i eget land.

20 Vi hafva förut i detta blad sökt göra det klart, hvad för öfrigt ingen lär betvifla, att så länge Finska banken invexlar sina sedlar i S:t Petersburg, det Finska sedelmyntets försändande dit är jemngodt med silfverexport.

30 Det är också känd sak, att alla tider betydliga remisser till utlandet skett öfver S:t Petersburg och till någon del öfver Riga. När i följd af penningkrisen 1857 den utländska krediten plötsligen upphörde, måste remittering i förstörad skala uppstå. Af de 2 1/2 millioner, Finska banken lånat, torde ganska litet verkligen hafva inkommit till landet. Det mesta har utan tvifvel åtgått till Finska handelns remisser, sålunda nemligen, att beloppet af de inhemska papper, fingerade skuldsedlar, Finska banken diskonterat, och af de hypotekslån på varor, den meddelat, fått lyftas i S:t Petersburg.¹

Det är visst troligt att, äfven om Finska handelns behof af vixlar på utlandet icke hade haft S:t Petersburgska vixelmarknaden för sig öppnad, likväl i närvarande tid kursen skulle varit ofördelaktig; såsom å andra sidan vexeletterfrågan från Finland i sin ringa mon bidragit till kursens höjande i S:t Petersburg.

Vi kunna icke bedöma alla influerande omständigheter, men den enkla orsaken till stegrad kurs är, att mycket vixlar på utlandet

40 ¹ Herr R. F. har i H. T. haft en ny artikel om import och export, specielt rigtad mot Litteraturbladet. Vi anse den icke fordra något annat bemötande, än en rättelse af Hr R. F:s falska uppgift, att vi någonstädes skulle yrkat på några åtgärder till importens inskränkande. Det vore önskvärdt, att Hr R. F., då han en gång gifvit sig ut på författarebanan, ville benäget skilja *a* från *b*. Vi hafva i denna fråga endast framställt den åsigt, att, när silfver går ut till betäckande af skilnaden mellan import och export, diskontrantan borde höjas. Det är icke först sedan i går, vi offentligen yttrat oss öfver dessa ämnen; och så länge vi det gjort, hafva vi aldrig förordat något reglerande af handelsbalansen, tvärtom ofta erinrat om den redan längesedan allmänna, men för Hr R. F. nya erfarenhet, att handelsbalansen reglerar sig sjelf.

50 Men vår tanke är, att om en statsbank, emedan den kan nedsätta diskontrantan efter behag, fortfarande håller denna ränta låg, ehuru silfver till millioner går ur landet, hindrar den sagde sjelfreglering, d. ä. hänskjuter den till framtiden.

I öfrigt lyckönska vi Hr R. F. till den framgång, hvarmed han för hvarje köpman, som tillfälligtvis icke haft reda derpå, bevisat, att om han får mera för en vara, än han för densamma betalt, han verkligen förtjenat på affären. Att likväl detta icke har att göra med förhållandet mellan ett lands export och import, än mindre bevisar, att något folk vinner rikedom genom annat, än sin produktion – detta är klar sak. Att handeln är produktiv hafva vi icke satt i fråga.

begäres, medan litet belopp finnes att afgifva, med andra ord att skulderna till utlandet äro större än fordringarna.

Får då silfver och guld exporteras, så har kursstigandet sin gifna gräns, der det nemligen blir förmonligare att bekosta transporten och assuransen för metallen, än att köpa en vexel.

I Ryssland utvexlas lika litet som här i landet silfver mot statsbankens sedlar. Det sker som här endast i obetydliga poster för behovet af skiljemynt. Detta må der hafva sina skäl, vi äro lika litet hugade som i stånd att bedöma dem.

Men vi hafva aldrig kunnat öfvertyga oss, att hvarken Finland eller Finska banken har någon den minsta fördel af att icke obehindradt utvexla silfver. Vårt land kan i detta hänseende icke gerna göra ett undantag från andra länder. Effektivt ger banken silfver genom att inlösa sina sedlar i S:t Petersburg. Ty när tillgång tryter på Ryska sedlar (hvilka i detta hänseende kunna anses som vexlar på utlandet), måste dock silfret fram. Banken kan väl, såsom den gjort, för tillfället hjälpa sig med ett lån. Det kan hända, att, när detta skall återbetalas, tillgång åter finnes på vexlar och Ryskt sedelmynt, d. v. s. att landets fordringar hos utlandet öfverstiga skulderna. Men om så icke är förhållandet, måste lånet med silfver betalas. Det säges, attagio på silfver i Moskwa för närvarande är 9%. Inträffar vid återbetalningen en sådan konjunktur, kunde banken visst förtjena derpå, vexla sitt silfver och betala i papper. Men nödvändigheten att bibehålla den stadgade proportion mellan valuta och sedelmynt gör en sådan spekulation om intet. För att betala större belopp måste silfver köpas, d. ä. diskontering och lån på inhemska papper inskränkas, vexlar på utlandet uppsamlas och dessas belopp i silfver indragas, eller, hvilket är detsamma, silfret i banken behållas och lånet med sådana vexlar betalas.

Förhållandet blefve precis detsamma, om silfver skulle utvexlas och export tillåtas, endast att banken alltid borde innehafva ett förråd af silfver utöfver det stadgade minimum samt – att S:t Petersburg icke vore den nödvändiga vixelorten, och kursen på utlandet icke beroende af Rysslands handels- och penningförhållanden.

Denna silfverutvexlingsrörelse kan just icke mera vara inbunden än annan handel. Köpa vid lågt pris, sälja vid högt är väl äfven dess regel. Silfret i en sedelutgifvande bank kan väl aldrig blifva dyrbarare för utvexlingen. Men sedlarne, mot hvilka det utvexlas, kunna göras dyrare, d. ä. diskonträntan höjas; likasom inköpet blir billigt, när kursen är låg och sålunda sjelfva inköpsmedlet blir billigt.

En bank kan i stället för silfver utöfver stadgade beloppet såsom fördelaktigare tillägna sig goda utländska statspapper, hvilka vid behof tjena till att antingen betäcka en öppnad kredit eller till silfverinköp, om sådant är fördelaktigare. För ett tietal år tillbaka köpte Ryska statsbanken af den Franska ett stort belopp Franska statspapper; och under senaste kris, om vi icke missminna oss, lånte Engelska banken af den Franska en betydlig summa i guld. Vi hafva icke insigt i hvilken praxis, som under särskilda omständigheter följes och bör anses för den viktigaste. Vi hafva endast velat korrt antyda, hvartill silfverutvexling behöfves, och huru den utan förlust för banken kan ske.

Vexelbehovets tillfredsställande kan också till någon del mötas och begäret efter silfver minskas derigenom, att banken öppnar sig kredit på några Europas förnämsta vixelorter.

Det är för betäckande af en sådan kredit, utländska statspapper kunna vara af stort gagn.

Finlands handel är icke af den art, att man här någonsin kan vänta någon direkt guld- och silfverimport, så att ädla metaller skulle erbjudas banken till myntning eller till inlösen. Det skulle alltid blifva bankens omsorg att sörja för silfverinförseln. Men detta är äfven fallet i Sverige och i många andra länder, der likväl silfverutvexling sker utan all inskränkning.

Att styra kursen har i det Svenska, resp. f. d. vårt bankväsendes historia en dålig klang. När under den s. k. frihetstiden banken utlånade sedlar i massa, steg konsumtionen och importen och kursen på utländskt mynt. Att under ett sådant förfarande styra kursen blir ruinerande och omöjligt. Men då räntan stegras i bredd med silfveruttagningen, styr silfverexporten kursen och ränteförhöjningen inskränker utlåningen, konsumtionen och importen, hvarigenom kursen ytterligare fälles.

Det är icke någon liten förlust, hvarom fråga är. En affärsman, som insatt en stor del af sitt kapital i en last kaffe eller bomull eller råsocker eller i en requisition af manufakturvaror, ser plötsligen varan genom kursförändringen falla sig 25 å 30 % dyrare och förlorar sålunda på sin import två å tre års möjlig handelsvinst. Men om han gjort requisition till större eller mindre del på kredit, kan han på en sådan affär vara ruinerad, då han i st. för t. ex. tre månaders ränta å 1 1/4 % får betala 31 1/4 %.

Skulle import och export väga jemnt skulle på indragningen från utlandet återvinnas, hvad på utbetalningen förloras, och den enas vinst skulle uppväga den andras förlust. Men utom det, att nationalvälståndet i hvarje fall förlorat derpå, att ett antal individer, förut driftiga för dess förkofran, kastas ur sin verksamhetskrets, ser sig exportören snart nog nödsakad att nedsätta sin varas pris i mon af den vinst, han kan hafva på kursen. Det kan dessutom hända, att kursen, vid den tid exportören indrager sina fordringar, icke mera eller icke ännu är densamma, som då importören har att betala sin skuld. Och i allmänhet bör det anses höra klokheden till, att ett land icke blotställer sig för vaxlingar i sitt välstånd, hvilka det ligger utom dess makt att bestämma.

Meningen med det sagda är icke den, att det i vår tanke vore så oändligen lätt gjordt att undandraga landets handel de Ryska kursfluktuationerna. Det kunde vara Finland lätt, att i dylika affärer sköta sig sjelf, och detta till sin stora fördel. Men, som det Tyska ordspråket säger, det är sörjdt därför, att träden icke vaxa upp till himmeln.

Hindret i ifrågavarande fall kan fattas i föjande form. Om det i följd af lättheten att ur banken få silfver skulle gå an för en blifvande bankir i Helsingfors att sälja vaxlar till lägre kurs, än den i S:t Petersburg noterade, skulle likväl hvar och en Finsk exportör, som har pengar att indraga från utlandet, vara klok nog att sälja sina vaxlar i S:t Petersburg, der han får dem bättre betalda. Den Finska bankiren skulle sålunda aldrig få köpa vaxlar, endast sälja dem. Men man måste också tro honom om den klokhed, att ifall han kan utställa en vaxel på utlandet, han säljer den, der den bäst betalas – således äfven i S:t Petersburg. Finska banken kunde kanske handla frikostigare, utställa vaxlar och sälja dem på stället till en kurs, som gör remissen i vaxel något förmonligare än silfverutförsel. Men då skulle säkert spekulanter köpa dess vaxlar och med vinst sälja dem i S:t Petersburg, med andra ord: den Ryska köpman, som behöfver vaxlar, skulle låta köpa dem här. Finska banken skulle få att sörja för icke blott den Finska, utan äfven det Ryska vaxelbehöfvet; hvilket vore en lika omöjlig som onödig

uppföring, isynnerhet som banken i likhet med den enskilda bankiren aldrig skulle få köpa vexas till lägre kurs än den Petersburgska.

Orsaken till allt detta vore uppenbarligen den, att det Ryska sedelmyntet i Finland går och gäller lika med det Finska. Skulle här endast Finskt sedelmynt vara gångbart, skulle för Finsk räkning vexas hvarken köpas eller säljas i S:t Petersburg, vidare än hvad varuhandeln mellan båda länderna kunde kräfvä. Vi förutsätta då, att silfver skulle ur Finska banken utvexas, och bankens invexling af Finska sedlar i S:t Petersburg skulle hafva upphört.

Huruvida det nu är möjligt, att, sådane förhållandena äro, öppna Finska banken för silfverutvexling, hvaraf egentligen en Finsk vaxelhandel beror, våga vi icke afgöra. Man plägar vid fråga härom korrt anföra, att bankens silfver då snart skulle gå till Ryssland. Resonnerar man i saken, skulle man, emedan Finska banken väl icke kan mot silfver inlösa andra sedlar än sina egna, anse följden blifva ett agio mellan Ryskt och Finskt sedelmynt, ungefär motsvarande agio mellan papper och silfver i Ryssland. Erfarenheten visar åter, att, under det för närvarande rubelsstyckena nära nog försvunnit ur rörelsen i Finland, likväl agio på silfver här, åtminstone icke allmännare, ännu kommit i fråga. Men om någon lyckats samla ett större parti, lærer han väl icke försummat att derpå taga sin vinst; ty eljest skulle ingen orsak finnas till silfrets försvinnande ur rörelsen. Guldmyntet, som alltid räknar 3 % förhöjning, lærer nu vexas till 9 à 12 %. Härvid gäller det Finska och Ryska papperet lika, och det förra har således verkligen fallit i värde, utan att något det minsta skäl dertill finnes i Finska bankens ställning. Hvar detta fallande skall sluta, lærer ingen så noga kunna förutse. Emellertid är det klart, att Finska sedelmyntets kredit nu beror icke ensamt af dess i alla afseenden säkra fonder, utan äfven af det Ryska sedelmyntets. Detta är en särskild omständighet, som väl förtjenar uppmärksamhet.

Det har varit möjligt att afhjelpa de olägenheter, af hvilka landet lidit i följd af tullbestämmelserna mot Ryssland. Den största af dessa olägenheter har varit den hotande utsigten för Finska statens finanser, då så viktiga konsumtionsartiklar som tobak, socker och thé icke kunnat endast med afseende på dessas finanser beskattas, och då öfverhufvud utländska varor kunnat utan Finsk tullafgift inkomma öfver Ryssland. Det synes, som om myntförhållandena skulle påkalla en lika reform. Troligt förefaller det, att om endast Finskt mynt skulle mottagas i statens och bankens kassor, silfverutvexling utan fara kunde ske. I närvarande tidpunkt skulle en sådan inskränkning icke träffa något serdeles stort belopp i landet cirkulerande Ryskt mynt, då endast Ryska småsedlar i rörelsen äro synliga, och till och med en Rysk tierubelssedel lærer vara en högst ovanlig syn. En härmed sammanhängande i landet allmän önskan tro vi det vara, att Finska banken skulle utgifva sedlar på en rubel, hvilka vid silfverrublarnes försvinnande vore för den dagliga rörelsen nödvändiga, oberäknadt att vinsten af sådane småsedlars cirkulation väl rättast borde tillfalla eget lands finanser.